

راهکارهای صدور الگوی زن مسلمان به جهانیان

مستانه پاینده^۱

چکیده

رویش انقلاب اسلامی موفق به ارایه الگوی جدیدی شد که در آن زن مسلمان در عین حفظ حجاب اسلامی و مدیریت خانواده و محوریت عاطفی در منزل می‌تواند در تمام عرصه‌های مختلف جامعه حضوری فعال داشته و در پیشرفت جامعه خود شریکی قابل باشد. لذا این الگو اثرات مستقیمی بر کشورهای جهان گذاشته و می‌گذارد. امروزه یکی از مسائل مهمی که جامعه ی جهانی را تهدید می نماید، بی بند و باری و بی عفتی بعضی از زن ها در جامعه است، که باعث اشاعه فحشا گردیده و مردم زیادی را درمنجلا ب گناه و فساد غوطه ور کرده و این ضرورت پرداختن به این مسئله است. پژوهش حاضر با استفاده از روش تحلیل مطالعاتی و بررسی متون دینی، آثار تاریخی و مطالعات اجتماعی، به راهکارهای صدور الگوی زن مسلمان به جهانیان پرداخته؛ مفاهیم و اصول مربوط به این راهکار در این نوشتار به تحلیل و بررسی می‌پردازد. نتایج این پژوهش نشان داده است که راهکارهای صدور زن مسلمان دارای اهمیت زیادی بوده و نتایج و اثرات روانی، جسمی، فرهنگی و... زیادی برای زنان مسلمان و جهانیان به همراه دارد.

واژگان کلیدی: الگو، راهکار، زن مسلمان،

^۱ مدرسه علمیه حضرت زینب(سلام علیها)، استان خوزستان، شهرستان ایذه

maryam87@gmail.com

مقدمه

مسئله زن یکی از محورهای اساسی برای هر ملت و مکتب است. به همین دلیل از گذشته تاکنون یکی از موضوعات مهم مورد گفتگو در میان همه ملت‌ها مسئله زنان بوده است. زنان مانند مردان نیمی از جامعه اند و با یکدیگر مسائل مشترکی دارند ولی هیچگاه ضرورتی احساس نشد که در مورد مردان به طور خاص بحث و گفتگو شود یا مسائل آنان مورد بررسی‌های علمی قرار گیرد. زنان به دلیل ستم تاریخی که بر آنها رفته است وضعیت متفاوتی با مردان دارند. آنان همواره در معرض تحقیر بوده مورد سوء استفاده قرار گرفته‌اند. در برهه‌ای از تاریخ هویت انسانی آنان انکار شده است، گاهی آنان را در شمار بردگان قرار داده‌اند و گاهی مانند کودکان و صغیران اهلیت حقوقی آنان انکار شده است.^۱

در اسلام تنها میزان برتری و فضیلت در نزد خداوند تقواست هیچ کس بر دیگری برتری و مزیت و سلطه ای ندارد و هر یک پس از برخورداری از حقوق انسانی، مساوی براساس استعداد و تواناییهای خدادادی دارای حق و مسئولیت می شوند از این رو زن و مرد هر دو برابرند اما حقوق آنها با هم مشابه نیست. در مقابل دیدگاه روشن اسلام دنیای به ظاهر متمدن امروز با شعارهای دموکراسی برابری حقوق زن و مرد و آزادی، زنان این قشر را از پرده عصمت و عفت بیرون کشیده و به اسارت خود درآورده و اینک جاهلیت نوین زنان غربی را در پای منافع و مطامع خویش قربانی کرده و در فکر اسارت و آلودگی زنان شرقی و اسلامی است تا ضمن از بین بردن حقوق مادی و اجتماعی، آنان حقوق معنوی آنان را نیز خدشه دار و لگدکوب کند. اما غافل از اینکه اسلام علاوه بر رعایت حقوق انسانی و رفع نیازهای متفاوت زنان؛ برای آنان الگوهای بی بدیلی همچون حضرت زهرا ارائه کرده است. زهرای بزرگی که در مقام بانوی خانه به عنوان همسری مهربان و همدل محل آرامش حضرت علی و در همان حال یک مصلح برجسته و حامی فداکار ولایت اجتماعی اوست. تمسک و الگو برداشتن از زهرا سلام الله علیها نیاز ضروری جامعه ماست تا از یک سو با بهره گیری از روش و منش ایشان خود را از سنتهای خرافی و جاهلی برکشیم و از سوی دیگر زن را از ظلم مدرن غرب نجات بخشیم.^۲

در فرهنگ ارزشی قرآن، جنسیت معنا ندارد و انسان حامل امانت الهی و خلیفه خدا در زمین است و خطابه‌های قرآنی شامل تمام زنان و مردان میشود و همه انسانها از هدایت فطری و الهی برخوردارند چه زنان و چه مردان، ولی مسولیت ها متفاوتند و به تناسب تفاوت مسولیتها

^۱ هدایت نیا، فرج الله، *الگوی سوم-الگوی رفتاری زن در خانواده و جامعه*، ص: ۱۵، تهران، سازمان بسیج جامعه زنان کشور، انتشارات لشکر فرشتگان، ۱۳۹۵ ه.ش.

^۲ مطهری مرتضی، *نظام حقوق زن در اسلام*، صص ۳-۴، چ: سی و پنجم، تهران: انتشارات صدرا، مرداد ۱۳۸۲ ه.ش.

برخی واژه ها و ارزشها تناسب بیش تری برای جنسیت زن یا مرد پیدا می کند، همچون حیا عفت، نجابت، حجاب، زینت و زیبایی.^۱

رهبر انقلاب حضرت آیت الله خامنه ای می فرماید: زن به یک جایگاه مصنوعی و تصنعی و تشریفاتی احتیاج ندارد؛ جایگاهی که دون شأن متانت و سکینه و آرامش روحی اوست. در طبیعت الهی زن، آنچنان لطافت و زیبایی و گرمای محبتی وجود دارد که می تواند هم خود را و هم محیط پیرامون خود را- چه در داخل خانه، چه در هر محیطی که باشد- به طرف معنویت، پیشرفت و علو مقامات علمی و عملی سوق دهد و پیش ببرد.

ارائه عرضه شاخص های زن مسلمان در قالب و الگو خیلی مهم هست، رویکرد حاکم بر جوامع علمی دنیا هم مبتنی بر رویکرد الگو است. که مجموعه ای از مولفه های مفهوم شناسی شده است که باید بدانیم مفاهیم آنها چیست و روش های رسیدن به مفهوم زن مطلوب چیست. در الگو به غیر از مفهوم شناسی به روش های کمک کردن برای حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب نیز صحبت می شود. و عامل سوم هدف گذاری و هدف بینی است. و باید ببینیم در الگوی زن مسلمان ما می خواهیم به چه چیزی برسیم و نقطه اوج و کمال این الگو کجاست؟ برای رسیدن به این الگو لازم است ساحت های رشد و تکامل شخصیتی، شناختی، عاطفی هیجانی، فردی، سیاسی، اقتصادی را مورد توجه قرار دهیم. اما باید عوامل و موانعی که عامل حرکت هستند باید مورد توجه قرار بگیرد، ضمن این که باید ببینیم در پردازش الگو فرایندی عمل می کنیم یا مرحله ای. در نظریه های رشد انسان شناختی که هر صاحب نظری مشخص می کنند که این روش فرآیند است یا مرحله ای. این تفاوت دو نظریه همانند تفاوت هوش عقلی و هوش هیجانی است.

تعریف الگوی زن مسلمان نیازمند زمان است. بنابراین این الگو باید دنبال شود اما این نگرانی وجود دارد که به راحتی نمی توان به الگو رسید و نیازمند پروژه های متعدد و متفاوت پژوهشی به صورت میان رشته ای است.

مقام معظم رهبری هم تاکید دارند آنچه اثر انقلاب اسلامی را مستمر می کند، اندیشه است و اگر ما نتوانیم به الگوی تمدن سازی اسلامی برسیم، جذب الگوهای مدرن جهانی می شویم. زمانی انقلاب اسلامی، انقلاب اسلامی باقی می ماند که در آن تمدن اسلامی تعریف شود. آن تمدن ابعاد گوناگونی دارد که یکی از جنبه های آن الگوی زن مسلمان است.

^۱ مهدوی محمد، تبیین الگوی زن مسلمان در قرن حاضر، ص ۲، کارشناسی معماری دانشگاه فنی شماره یک تبریز، ۱۳۹۹ ه. ش.

در روان شناسی آموزش و تربیت می گوید اگر می خواهید جامعه تربیت کنید صرف حرف خوب داشتن کافی نیست باید مدل عینی داشته باشیم. تاکید بزرگان هم بر این است، از امتیازات اسلام هم این است که از نظر به عمل حرکت کنیم.

اگر می خواهیم الگوی زن مسلمان را به صورت تطبیقی و مقایسه ای تعریف کنیم باید به دو رویکرد دنیا توجه داشته باشیم، که آیا این الگو براساس الگوهای درون دینی و برون دینی تعریف شده است.

زن مسلمان باید در چند محور و مطالعه و شاخص گرایی می شود، زن به عنوان همسر، زن به عنوان زن در مقابل مرد، زن به عنوان شهروند، زن به عنوان نیروی کار و زن به عنوان عامل مصرف.^۱

مفهوم شناسی

الگو: معنای لغوی: سرمشق، طرح، مثل (سایت لام تا کام، فرهنگ است؛ اما مفهوم اصطلاحی آن در حوزه تعلیم و تربیت کاملاً با معنای لغوی آن تطابق دارد؛ یعنی الگو در اصطلاح به طرح و نمونه یا مدلی از شکل یا اشیاء یا موردی از رفتار اطلاق میشود. در مورد انسان الگو به شخصیتی گفته می شود که به دلیل دارا بودن برخی از ویژگی و خصوصیات شایسته پیروی است. در روانشناسی اجتماعی نیز کسی که رفتارش مورد تقلید کودکی قرار گیرد، مدل خوانده میشود و در علوم، اجتماعی الگوها شیوه های زندگی ای هستند که از صورت فرهنگی نشأت میگیرند و افراد به هنگام عمل به طور طبیعی با این الگوها سروکار دارند و اعمال آنها با این الگوها تطابق مییابند.

الگوپذیری در اصطلاح به فرآیندی اطلاق می شود که در آن رفتار یک فرد یا گروه به مثابه محرکی برای افکار، نگرش ها یا رفتارهای شخص یا اشخاصی دیگر به کار گرفته شود. به عبارت دیگر، الگوپذیری یعنی فرآیند پیروی از یک مدل عینی و راهنمای عمل در رفتار و کردار.^۲

الگوپذیری امری، ضروری بایسته و سودمند است و آدمی نیز به اقتضا طبیعت خود، به دنبال الگویابی است. البته جوانان تحت تأثیر کمال جویی، در این زمینه نیاز بیشتری احساس میکنند. اسوه ها و الگوها چون معیارها و ملاکها را در اختیار می گذارند، دارای ارزش و اهمیت فوق العاده ای هستند. جایگاه الگوی عملی در مکتب الهی به قدری برجسته است که خداوند در طول تاریخ برای هدایت هر قوم و گروهی الگویی عملی به عنوان پیامبر و امام به سويشان فرستاده است تا مردم را هدایت و راهنمایی کنند. گرایش جوانان به سوی الگوهای شایسته،

^۱ سایت : خبرگزاری فارس، *الگوی سوم زن مسلمان بر پایه نظریه زوجیت گرایی است*، کد خبر: ۶۵۰۷۸۸،

تاریخ انتشار: ۳۰ دی ۱۳۹۸ - ۱۳:۱۳

^۲ سایت: ایلنا، ۲۶ / ۰۱ / ۱۳۹۶ - ۱۰:۲۶:۳۶

افکارشان را منظم میسازد. در این صورت با همانندسازی می کوشند تا از خود نیز شخصیتی برتر سازند هرچند پیروی از این الگوها توان بالقوه و استعدادهای نهفته جوانان را نیرومند میکند ولی پیروی از الگوها نیز ویژگیها و شرایط خاصی دارد. پیروی از الگوهای ناسالم آسیبهای جبران ناپذیری به همراه می آورد. بنابراین، نمیتوان در صدد پیروی از نمونه هایی بود که درهای سلامت دنیوی و سعادت اخروی را بر روی آدمی میبندند و او را به گمراهی می کشانند.

واژه "راهکار" در لغت به معنای روش یا امکانی برای رفع مشکل یا بهبود وضعیت است.^۱ از نظر اصطلاحی نیز به معنی مجموعه ای از راهبردها، مسیرها یا روش های اجرایی به منظور حل مسئله یا بهبود وضعیت است.^۲

"زن مسلمان" در لغت: به معنای زنان و خانمها است.^۳ مسلمان به کسی گفته می شود که دین اسلام را پذیرفته است. و زن مسلمان در اصطلاح: به زنانی اطلاق می شود که دین اسلام را پذیرفته اند و بر اساس احکام و ارزش های اسلامی زندگی می کنند.^۴

واژه "زن" در لغت به معنای مونث انسان ها بعد از رشد است.^۵ "صدور" یعنی واقع شد نامری، نشأت یافتن، آشکار شدن، فرستاده شدن شیی از جای به جایی^۶ و در این جا به معنای نشان دادن الگوها و نمادهای زن مسلمان به دیگر زنان جهان.

معرفی و شناساندن الگوهای زن مسلمان

انسان فطرتاً الگوگزین و اسوه پذیر است و دوست دارد ارزشهای باورمند خود را در چهره های مجسم دیده و همانندسازی کند. با وجود این امروزه زن مسلمان، آنچنان که باید با شخصیت های بزرگ تاریخ اسلام؛ همچون حضرت فاطمه زهرا و حضرت زینب سلام الله علیها؛ آشنا نشده تا دریابد که آنان چگونه با حضور توأم با وقار و متانت در جامعه اسلامی، شرافت و

^۱ علوی مقدم، محمدرضا، *فرهنگ اصطلاحات روز*، ص: ۳۲۱-۳۲۲، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۹ ه.ش.

^۲ حسین زاده، عباس، *مدیریت پروژه*، صص ۱۳۰-۱۳۱، تهران: انتشارات الگو، ۱۳۹۳ ه.ش.

^۳ معین، محمد، *فرهنگ فارسی معین*، ج ۲، ص ۲۵۶، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۵ ه.ش.

^۴ حداد عادل غلامعلی، *دانشنامه جهان اسلام*، مؤسسه فرهنگی دانشنامه جهان اسلام، ۱۳۸۹، جلد ۵، ص ۲۲۶

^۵ *فرهنگ فارسی عمید*، صفحه ۴۲۰، چاپ ۵ تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۷ ه.ش.

^۶ سایت لام تا کام، لغت نامه ها، ساعت ۱۶:۵۹، تاریخ ۱۴۰۳/۴/۳۱ ه.ش.

را تأمین کند مخارج زن و فرزندان و نوکر و کلفت و مسکن و غیره را بپردازد چرا و به چه علتی؟ متأسفانه غرب مآبهای ما به هیچ وجه حاضر نیستند درباره این امور ذره ای فکر کنند؛ چشمها را به روی هم میگذارند و عین انتقادات صحیح هم هست - اینها در مورد سیستم حقوقی اسلامی ذکر می کنند. واقعاً اگر کسی بگوید نفقه زن در غرب تا قرن نوزدهم چیزی جز جیره خواری و نشانه بردگی زن نبوده است راست گفته است زیرا وقتی که زن موظف باشد مجاناً داخله زندگی مرد را اداره کند و حق مالکیت نداشته باشد نفقه ای که به او داده می شود از نوع جیره ای است که به اسیر یا علوفه ای است که به حیوانات بارکش داده می شود.

اما اگر قانون بخصوصی در جهان پیدا شود که اداره داخله زندگی مرد را به عنوان یک وظیفه لازم از دوش زن بردارد و به او حق تحصیل ثروت و استقلال کامل اقتصادی بدهد در عین حال او را از شرکت در بودجه خانوادگی معاف، کند ناچار فلسفه دیگری در نظر گرفته و باید در اطراف آن فلسفه تأمل کرد.^۱

نشان دادن هویت و حقیقت فرهنگی زن مسلمان

در میان این منجلا ب فساد فرهنگی، زن مسلمان میتواند سر بکشد میتواند حضور خودش را و حقیقت خودش را و هویت زن اسلامی خودش را برای همه آشکار کند. و امروز ما میتوانیم امیدوار باشیم که همچنانی که یک روز اسلام توانست در آنچنان فضای فرهنگی فاسد و غلطی، زنی مثل زینب را به وجود بیاورد که الگو و نمونه ی یک انسان بزرگ است نه فقط یک زن، یک زن برجسته، امروز هم میتواند تعالیم اسلام و فرهنگ اسلامی در میان این جنجال غوغاگرانه ی جوسازانه ی غرب، نمونه ی یک زن مسلمان کامل و بزرگ را به وجود بیاورد و ما احتیاج به این داریم. امروز دنیا احتیاج دارد به اینکه زن مسلمان هویت و حقیقت فرهنگی خودش را نشان بدهد.

زن مسلمان؛ فراتر از اسارت زر و زیور

زن مسلمان بالاتر از این حرفهاست که اسیر زر و زیور و طلاجات و این چیزها بشود. نمیخواهیم بگوییم اینها حرام است؛ میخواهیم بگوییم که شأن زن مسلمان بالاتر از این است که در دورانی که بسیاری از مردم جامعه ی ما در وضعی زندگی میکنند که محتاج کمک هستند، کسانی بروند هی پول بدهند، طلا بخرند، زینت بخرند، وسایل رنگارنگ زندگی بخرند و

^۱ مطهری مرتضی، *نظام حقوق زن در اسلام*، صص ۱۹۸-۲۰۰، چ: سی و پنجم، تهران: انتشارات صدرا، مرداد ۱۳۸۲ هـ.ش.

در انواع و اقسام روشها و منشهای زندگی اسراف کنند. این الگوی زن مسلمان است. این یکی از آن میدانهایی است که ما در مقابل دنیای استکباری مدعی هستیم.

دوری از اختلاط و جلب نگاه مردان

زنهای مؤمن در جامعه ی ما سعی کنند قدر زن ایرانی مسلمان را بدانند. ارزش زن اسلامی و مسلمان را بدانید. زنی که در اختلاط و معاشرت، با مرد قاطی نمیشود و خود را وسیله ای برای جلب چشم مرد نمیداند و خود را بالاتر از این میداند؛ زنی که شأنش را عزیزتر از این میشمارد که خود را عریان کند و با صورت و مو و بدن خود، چشم رندگان را به سمت خویش جلب کند و هوس آنها را اشباع نماید؛ زنی که خود را در دامنه ی قلّه ای میداند که در اوج آن فاطمه ی زهرا (سلام الله علیها) بزرگترین زن تاریخ بشر قرار دارد. آن زن، زن مسلمان ایرانی است. این زن باید دیگر از این بازیچه های فراهم آمده تمدن غربی و روشهای توطئه آمیز آن، رو بگرداند و به آن بی اعتنایی کند.^۱

حجاب، زن را از نگاههای هوسآلود و سوءاستفاده افراد سودجو حفظ می کند، به حفظ حریم خانواده و روابط زن و مرد کمک می کند، و در نهایت، زمینه ساز جامعه ای سالم و با فضیلت می شود.

^۱ بانکی پورفرد، امیرحسین، *جایگاه و مسائل زنان در فرهنگ اسلام و تجدد. برگرفته از بیانات رهبر جمهوری اسلامی ایران، پیامها و سخنرانی ها*، صص ۲۲۹-۲۳۰، چ: هشتم، تهران: موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی. دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای "مد ظله العالی"، ۱۴۰۰ ه ش.

نتیجه گیری

خصیصه (کمال گرایی) آدمی است، که او را از درون به حرکت وا می‌دارد تا خود را به کسانی که مظهر کمالات اخلاقی هستند، نزدیک کند و صفات او را اقتباس کرده و آن‌ها را در شخصیت خود، جذب کند و در نتیجه آنان را الگوی خویش قرار دهد.

فاطمه‌ی زهرا و زینب کبری (سلام الله علیهما) زنان الگو و نمونه‌ی اسلامند. زن امروز دنیا، الگو می‌خواهد. اگر الگوی او زینب و فاطمه‌ی زهرا باشند، کارش عبارت است از فهم درست، هوشیاری در درک موقعیت‌ها و انتخاب بهترین کارها؛ و لو با فداکاری و ایستادن پای همه چیز برای انجام تکلیف بزرگی که خدا بر دوش انسان‌ها گذاشته است، همراه باشد.

زن از دیدگاه اسلام دارای شخصیتی والا و ارزشمند بوده، وجود او مایه رحمت و مودت برای جامعه است و همچنین مربی آن جامعه زن می باشد، لذا زن با این وظیفه خطیری که دارد باید از جمیع خطرهای مصون بماند و بهترین راه برای این مصونیت، صیانت از شخصیت و کرامت زن می باشد و برترین مصداق آن حفظ حجاب زن است. و چنانچه جهانیان از این دیدگاه به درستی مطلع شوند بی شک آن را بخواهند گزید.

از دیگر نتایج به دست آمده در این نوشتار می توان به مهریه ، نفقه زن مسلمان اشاره کرد تا زنان جهان که همواره دغدغه معیشت و کار کردن آنها را تا حدود زیادی از لذت مادری محروم کرده است، بتوانند از این حیث به تفکر عمیق تری نسبت به این الگوی ارائه شده بپردازند.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم
۲. اسحاقی، حسین، *فمینیسم، تاریخچه و نقد*، ص ۶۳ و ۶۴، قم: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۵ ه. ش.
۳. بانکی پور فرد، امیرحسین، *جایگاه و مسائل زنان در فرهنگ اسلام و تجدید. برگرفته از بیانات رهبر جمهوری اسلامی ایران، پیام ها و سخنرانی ها*، صص ۲۲۹-۲۳۰، چ: هشتم، تهران: موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی. دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای "مد ظله العالی"، ۱۴۰۰ ه. ش.
۴. پیروند فریده، *معناشناسی عفاف در قرآن و حدیث*، تهران، ص ۲، ۱۳۸۶ ه. ش.
۵. حسین زاده، عباس، *مدیریت پروژه*، صص ۱۳۰-۱۳۱، تهران: انتشارات الگو، ۱۳۹۳ ه. ش.
۶. حکیمی محمد، *دفاع از حقوق زن*، ص ۲۱ و ۲۲، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی ۱۳۷۸ ه. ش.
۷. حسینی خامنه ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، *زن و باز یابی هویت حقیقی*، به کوشش محسن کربلایی نظر و جمعی از محققین، ص: ۲۶، نشر تهران ۱۳۹۰ ه. ش.
۸. حداد عادل غلامعلی، *دانشنامه جهان اسلام*، مؤسسه فرهنگی دانشنامه جهان اسلام، ۱۳۸۹، جلد ۵، ص ۲۲۶
۹. دیر باز، عسگر و فاطمه وفایی صدر، *باز نگری مبانی فکری-کلامی الگوهای اجتماعی زن*، فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، ص: ۶، سال هفدهم، شماره ۶۸ سال ۱۳۹۴ ه. ش.
۱۰. رجائی محمدرضا، *راز خوشبختی زن و شوهر*، ص ۱۹۲-۱۹۳، اصفهان: مرغ سلیمان، ۱۳۹۱ ه. ش.
۱۱. شبیری اعظم، سیمی زینب (س) *در آینه تاریخ*، ص ۵۶، قم: مرکز نشر هاجر (وابسته به مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران)، ۱۳۸۵ ه. ش.
۱۲. عظیمی، زهرا، *نگاهی به حقوق زن در اسلام*، صص: ۱۰-۱۱، قم: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، چاپ زلال کوثر، چاپ اول، آبان ۱۳۸۶ ه. ش.
۱۳. علوی مقدم، محمدرضا *فرهنگ اصطلاحات روز*، ص: ۳۲۱-۳۲۲، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۹ ه. ش.
۱۴. *فرهنگ فارسی عمید*، صفحه ۴۲۰، چاپ ۵ تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۷ ه. ش.
۱۵. معین، محمد، *فرهنگ فارسی معین*، ج ۲، ص ۲۵۶، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۵ ه. ش.
۱۶. مکتبی، محمد، هدایتی، سعید، *زن و خانواده از دیدگاه امام خمینی*، ص ۴۷-۴۸، قم: دفتر عقل، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۷ ه. ش.
۱۷. مطهری مرتضی، *نظام حقوق زن در اسلام*، صص ۱۹۸-۲۰۰، چ: سی و پنجم، تهران: انتشارات صدرا، مرداد ۱۳۸۲ ه. ش.
۱۸. مطهری مرتضی، *مقام زن خلاصه آثار شهید مرتضی مطهری*، صص ۱۰۵-۱۰۸، چ: دوم، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق علیه السلام، ۱۳۸۲ ه. ش.
۱۹. مطهری، مرتضی، *مساله حجاب*، ص ۶۳، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۵۳ ه. ش.
۲۰. مهدوی محمد، *تبیین الگوی زن مسلمان در قرن حاضر*، ص ۲، کارشناسی معماری دانشگاه فنی شماره یک تبریز، ۱۳۹۹ ه. ش.
۲۱. هدایت نیا، فرج الله، *الگوی سوم-الگوی رفتاری زن در خانواده و جامعه*، ص: ۱۵، تهران، سازمان بسیج جامعه زنان کشور، انتشارات لشگر فرشتگان، ۱۳۹۵ ه. ش.

۲۲. خانی مهتاب و حفیظه مهدیان ، *مؤلفه های باز نمایی الگوی سوم زن مسلمان در رسانه ها* ، مجله نخبگان علوم مهندسی ، جلد ۸، شماره ۴، سال ۱۴۰۲ ه.ش.
۲۳. پرتال جامع علوم و معارف قرآن.بی تا.
۲۴. سایت بیتوته، یکشنبه، ۳۱ تیر ۱۴۰۳ ساعت: ۱۵:۰۸
۲۵. (حوزه نت) پایگاه اطلاع رسانی حوزه، تاریخ درج : ۱۴/۱۱/۱۳۹۷ منبع : پرسمان دانشجویی
۲۶. پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت الله سید علی خامنه ای.
۲۷. گروه کلام اسلامی بنت المصطفی سلام الله علیها (الگوی سوم زن بر مبنای نگاه مقام معظم رهبری).
۲۸. سایت : خبرگزاری فارس، *الگوی سوم زن مسلمان بر پایه نظریه زوجیت گرایی است*، کد خبر: ۶۵۰۷۸۸، تاریخ انتشار: ۳۰ دی ۱۳۹۸ - ۱۳:۱۳
۲۹. سایت: ایلنا، ۲۶ / ۰۱ / ۱۳۹۶ - ۱۰:۲۶:۳۶
۳۰. <https://www.bultannnews.com/002j1a>